

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 19 (2021)

ISSN 2081-1861

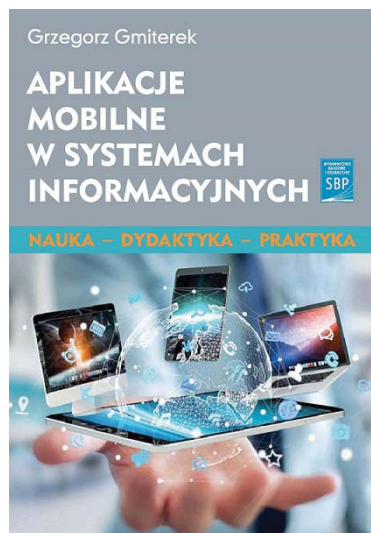
DOI 10.24917/20811861.19.50

Bożena Jaskowska

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

ORCID 0000-0002-7484-3161

**Grzegorz Gmiterek, *Aplikacje mobilne
w systemach informacyjnych*,
Warszawa: SBP, 2020, ss. 359**

Technologie i urządzenia mobilne są dzisiaj nieodzownym elementem codziennego życia. Służą do komunikacji, rozrywki czy pozyskiwania aktualnych informacji, ale nie tylko – za ich pośrednictwem zachodzi dziś wiele procesów i zdarzeń w obszarze nauki, kultury, medycyny, polityki, biznesu i gospodarki. W styczniu 2021 roku liczba unikalnych użytkowników internetu mobilnego wyniosła 4,32 miliarda, co oznacza, że ponad 90% internautów na świecie łączy się z siecią za pomocą urządzenia mobilnego¹. W pierwszym kwartale 2021 roku ruch w internecie mobilnym stanowił 55% całkowitego ruchu w sieci², a zwiększona dostępność urządzeń mobilnych oraz możliwości ich wykorzystania dzięki różnorodnym sensorom (czujnikom) sprawiają, że odsetek ten z pewnością nadal będzie rosnąć.

Monografia Grzegorza Gmiterka³ wydaje się naturalną odpowiedzią na dynamiczne zmiany obserwowane na styku mobilności i sieciowości oraz ważną próbą połączenia ich z teorią systemów informacyjnych wypracowaną m.in. przez bibliologię

1 *Global digital population as of January 2021*, Statista 2021, [on-line:] <https://www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide/> – 26.09.2021.

2 *Percentage of mobile device website traffic worldwide from 1st quarter 2015 to 1st quarter 2021*, Statista 2021, [on-line:] <https://www.statista.com/statistics/277125/share-of-website-traffic-coming-from-mobile-devices/> – 26.09.2021.

3 G. Gmiterek, *Aplikacje mobilne w systemach informacyjnych. Teoria i praktyka*, Warszawa 2020.

i naukę o informacji. Bez wątplenia bowiem technologie mobilne rozszerzają możliwości systemów informacji – zmiany technologiczne w urządzeniach przenośnych (w tym zastosowanie w nich czujników) oraz wykorzystywanie przez aplikacje możliwości dostępu do zasobów sieciowych mogą nadawać systemom informacyjnym całkiem nowy kształt i funkcje.

Wokół tej tezy zbudowana jest też omawiana monografia. Jak można przeczytać we wstępie, jej celem jest „udowodnienie, że technologie mobilne rozszerzają możliwości systemów informacyjnych (w tym także bibliotek), gdyż ułatwiają dostęp i lepsze wykorzystanie zasobów informacji i wiedzy zgromadzonych i wytworzonych w tych systemach”⁴. Aby osiągnąć ów cel, autor porządkuje, systematyzuje i dokładnie analizuje problematykę aplikacji mobilnych oraz serwisów informacyjnych, a także przedstawia interesujące wyniki szeroko zakrojonych badań własnych. Znacząco rozwija tym samym treści, które stanowiły przedmiot jego poprzedniej, opracowanej wspólnie z Sebastianem D. Kotułą, książki pt. *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece*⁵, Autorzy skupili się w niej na wykorzystaniu aplikacji w instytucjach bibliotecznych, a także na wcześniejszych zainteresowaniach naukowo-badawczych Gmiterka dotyczących m.in. aplikacji mobilnych w działalności naukowej⁶ czy muzealnej⁷. Warto dodać, że autor uważany jest za jednego z aktywniejszych propagatorów nowych technologii w bibliologii i w praktyce bibliotecznej, on również spopularyzował w polskim piśmiennictwie termin Biblioteka 2.0⁸.

Tym razem Grzegorz Gmiterek podjął się trudnego zadania przybliżenia czytelnikowi problematyki wykorzystania aplikacji mobilnych w systemach informacyjnych. Monografia pt. *Aplikacje mobilne w systemach informacyjnych* ukazała się nakładem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w ramach serii *Nauka – Dydaktyka – Praktyka*, składa się z czterech rozdziałów i jest kompleksowym studium silnie osadzonym w polsko- i angielskojęzycznej literaturze przedmiotu, które zostało zobrazowane licznymi przykładami rozwiązań mobilnych i sieciowych.

Rozdział pierwszy poświęcony jest charakterystyce urządzeń i aplikacji mobilnych. Autor przedstawia mobilne systemy operacyjne, dokonuje oceny różnorodnych czujników dostępnych w urządzeniach, które w znaczący sposób zwiększają liczbę funkcji i zastosowań aplikacji, a także prezentuje historię interfejsów urządzeń przenośnych i bezprzewodowej transmisji danych. W rozdziale pierwszym została również scharakteryzowana tematyka samych aplikacji – ich rozwój, typologia, kategorie tematyczne – a także omówiona dostępność alternatywnych źródeł oprogramowania.

Rozdział drugi dotyczy systemów informacyjno-wyszukiwawczych postrzeganych z punktu widzenia różnych dyscyplin wiedzy, w tym nauki o informacji, a także

4 Tamże, s. 11.

5 G. Gmiterek, S. D. Kotuła, *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece*, Warszawa 2017.

6 G. Gmiterek, *Możliwości wykorzystania iPada w nauce i szkolnictwie wyższym*, „e-mentor” 2013, nr 2 (49), s. 30–34.

7 Tenże, *Wykorzystanie aplikacji mobilnych w muzeach – przegląd i analiza polskich projektów*, „e-mentor” 2017, nr 2 (69), s. 25–39.

8 Tenże, *Biblioteka w środowisku społecznościowego Internetu. Biblioteka 2.0*, Warszawa 2011.

z uwzględnieniem praktyki bibliotekarskiej. Zaprezentowano również typologię systemów wzbogaconą o przykłady wykorzystania aplikacji i urządzeń mobilnych oraz dokonano analizy systemów informacji dokumentacyjnej i faktograficznej.

Rozważania przeprowadzone w dwóch pierwszych rozdziałach znajdują swój finał i podsumowanie w rozdziale trzecim, który bezpośrednio dotyczy tytułowego wykorzystania aplikacji mobilnych w systemach informacyjnych. Problematyka tego rozdziału skupia się m.in. na mobilnych urządzeniach informacyjnych, aplikacjach będących częścią składową systemu informacyjnego, na mobilnych systemach informacyjnych, a także – co szczególnie powinno zainteresować bibliologów – na wykorzystaniu technologii mobilnych w bibliotecznych systemach informacyjnych. Autor wymienia tu m.in. aplikacje typowo biblioteczne, które powiązane są z procesami informacyjnymi; aplikacje zewnętrzne umożliwiające korzystanie np. z baz bibliograficznych czy pełnotekstowych lub systemów typu discovery; aplikacje, w skład których wchodzi funkcje bazujące na działalności biblioteki; aplikacje umożliwiające zapoznawanie się z różnego typu dokumentami zapisanymi w różnych formatach oraz aplikacje wspierające działalność bibliotek, pracowników tych instytucji czy użytkowników, odnoszące się do podstawowej działalności bibliotek⁹. W rozdziale trzecim została także poruszona ważna problematyka bezpieczeństwa informacyjnego użytkowników.

Rozdział czwarty ma charakter empiryczny. Autor przedstawił w nim ilościową i jakościową analizę natywnych aplikacji służących agregacji i syndykacji treści, a jej celem było sprawdzenie funkcji i popularności tych aplikacji oraz określenie informacyjnej użyteczności najbardziej rozpowszechnionych aktualnie aplikacji. W wyniku pogłębionej analizy zasobów sklepu Google Play badacz wyłonił 106 aplikacji działających w systemie Android służących agregacji, syndykacji i ewentualnej selektywnej dystrybucji informacji. Następnie, uwzględniając sześć kategorii tematycznych, autor przeprowadził wielokontekstowe badania jakościowe najpopularniejszych aplikacji, w których skupił się na możliwości wykorzystania aplikacji w ramach agregacji, syndykacji i selektywnej dystrybucji informacji. Mówiąc konkretniej: Gmiterek zestawił i porównał aplikacje informacyjne w następujących grupach tematycznych: prasa i portale informacyjne; prasa, serwisy informacyjne i *social media*; nauka i technika; czytelniki RSS; *social news*; podcast, a także dokonał ich charakterystyki, uwzględniając: liczbę pobrań, maksymalne uprawnienia aplikacji, ocenę użytkowników, datę aktualizacji, występowanie interfejsu w języku polskim, rozmiar oraz funkcjonowanie strony www. Analizowane aplikacje w większości spełniały obligatoryjne i niezależne kryteria oceny systemu informacyjnego, tj. dyspozycyjność informacji, aktualność i rzetelność informacji, a także minimalne straty informacji w przekazywaniu ich użytkownikowi oraz porównywalność informacji.

Lektura omawianej monografii dostarcza czytelnikowi usystematyzowanej i gruntownie udokumentowanej wiedzy na temat ewolucji technologii mobilnych oraz ich zastosowania w systemach informacyjnych, a tekst wzbogacony jest licznymi przykładami użytecznych rozwiązań cyfrowych. Stanowi to niewątpliwą wartość

9 Tenże, *Aplikacje mobilne...*, s. 214–218.

praktyczną, a przy tym skutecznie wypełnia lukę w literaturze przedmiotu dotyczącej zagadnienia aplikacji mobilnych w świetle teorii systemów informacyjnych.

Warto podkreślić, że poruszana tematyka jest dość trudna do uchwycenia, zarówno w kontekście teoretycznym, jak i praktycznym. Duża dynamika na rynku technologii mobilnych, niestabilność w dostępie do aplikacji, często zmieniające się ich funkcjonalności oraz wieloaspektowa natura oprogramowania, a także szybka dezaktualizacja literatury przedmiotu i interdyscyplinarność tematyki sprawiają, że obszar badawczy jest niełatwy do dogłębnego poznania i usystematyzowania. Metodologicznie autor posłużył się więc paradygmatem sieciowym rozumianym jako „wspólnota praktyki odzwierciedlająca zbiór poglądów prezentowanych przez badaczy”¹⁰ oraz „wzorzec, model oparty na podstawach epistemologicznych, ontologicznych i metodologicznych reprezentujących poglądy na Sieć, jej dynamikę, wewnętrzną logikę i ekonomię oraz związki i oddziaływanie na społeczeństwa, grupy i jednostki”¹¹. To dość wymowne, paradygmat ten bowiem, powiązany z różnorodnymi zmianami, jakie dokonują się w społeczeństwie informacyjnym/sieciowym, symbolizuje też złożoność i konwergencję technologiczną, w której obecnie działają aplikacje mobilne oraz systemy informacyjne.

Monografia Grzegorza Gmiterka stanowi wartościowy wkład do współczesnych badań, nie tylko dotyczących aplikacji mobilnych, lecz także (a może i przede wszystkim) do nauki o informacji postrzeganej z perspektywy nauk humanistycznych i społecznych. Mimo że autor dołożył wszelkich starań w udowodnianiu pewnych tez i założeń (treść monografii opatrzona jest 1163 przypisami, a bibliografia liczy ponad 600 pozycji), to jednak uderzające są złożoność i wieloaspektowa natura aplikacji mobilnych w środowisku informacyjnym. Czytelnik dostaje usystematyzowaną i wartościową wiedzę, ale też pozostaje z licznymi pytaniami m.in. o dalszy rozwój technologii mobilnych, o kierunek postępującej konwergencji mediów, a także o przyszłość systemów informacyjnych i rolę bibliotek we współczesnej infosferze.

10 Tamże, s. 31.

11 J. Woźniak-Kasperek, *Wiedza i język informacyjny w paradygmacie sieciowym*, Warszawa, 2011, s. 15 (za: G. Gmiterek, *Aplikacje mobilne...*, s. 31).